

Žok se skalní mísou v závěrečné fázi vývoje v podobě skalního sedátka, severovýchodně od Pele u Staňkova. Foto: autor

Zajímavé skalní útvary Maršovinské pahorkatiny

Rostislav Černý

Chráněná krajinná oblast Třeboňsko je širokou veřejností vnímána jako víceméně rovinaté území s rozsáhlými lesy, rašeliništi a množstvím rybníků, které jsou navzájem propojené sítí přirozených i umělých vodních toků. Není však bez zajímavosti i skutečnost, že její součástí je na východě, při hranicích s Rakouskem, úzký výběžek krystalinika, nazývaný Maršovinská pahorkatina. Vzhledem k dlouhodobé nepřístupnosti (hraniční pásmo) nebylo toto území podrobněji geomorfologicky zkoumáno. Za zmínku stojí pouze starší údaje o evorzních tvarech v kamenitém korytu říčky Dračice a nálezové popisy významnějších výchozů spíše na rakouské straně (Chábera, Huber). Proto byl s podporou Správy CHKO Třeboňsko realizován zevrubný průzkum, jehož výsledkem je evidence více než 360 větších skalních útvarů.

U některých by bylo vhodné zvážit jejich vyhlášení ZCHÚ v kategorii přírodní památka nebo alespoň zanesení do databáze významných geologických lokalit vedené Českou geologickou službou (ČGS). V současnosti jsou takto evidovány např. Keltské skály u Nové Hutě – viz geology.lokality.cz. Měly by dokumentovat geomorfologický vývoj území a současně upozornit na důležitost ochrany všech výchozů před jejich ilegálními odvozy z nedávné doby na soukromé pozemky v širším okolí.

Na rozdíl od Novobystřicka (Česká Kanada) je Maršovinská pahorkatina prakticky celá porostlá lesy, a tak běžný turista, který se pohybuje pouze po cestách, si mnohých výchozů ani nevšimne. Je věcí diskuse, zda by nestálo za úvahu doplnit stávající naučné stezky

na Třeboňsku o specifickou trasu, jejíž zaměření by bylo převážně geologicko-geomorfologické, i když z hlediska živé přírody je toto území také cenné (PR Široké blato, PR Rašeliniště Pele, PR Dračice). Zatím tuto stezku částečně nahrazuje skládačka ČGS ze série Geologie CHKO a NP (Gürtlerová 2012), kde je návštěvníkům prezentována řada zajímavých lokalit.

Asi turisticky neatraktivnějšími jsou skalní hříby a viklany, kterých bylo na území zjištěno několik desítek. V turistických průvodcích oblasti je nejčastěji uváděn Pleskáč – hříbovitá skála na mírné vyvýšenině zhruba 1 km severovýchodně od Františkova. Jeden z nejdokonalejších skalních hříbů až viklanů se nalézá na jihozápadním okraji plochého návrší (kóta 493 m n. m.), zhruba 0,5 km severovýchodně od osady Pele u Staňkova. Je to podlouhlý zakulacený žok s obvodem 11,3 m, s horní šikmou plochou a největší mocností 2,5 m. Klobouk sedí na zvýšeném skalním fundamentu pouze plochou 70 × 50 cm.

Na mnoha balvanech se vyskytují skalní mísy v různém stupni vývoje od primárních mělkých prohlubní přes dokonale vyvinuté až po vyprázdněné v podobě skalních sedátek (viz foto). Největší sedátko je na žokovitém balvanu, který leží na jižním okraji plató kóty 502 m n. m. zhruba 1,3 km severovýchodně od osady Pele u Staňkova. Má podobu oválné prohlubně o rozměrech 170 × 110 cm a hloubce 80 cm, která je na stěně balvanu široce otevřená ve výšce 1,6 m od země.

Velmi hojně se zde vyskytují i úpatní výklenky, jejichž hloubka může na větších skalních výchozech dosáhnout i několika metrů, takže mají podobu skalních převisů. Největším z nich je převis na obrovském bloku (12 × 10,8 m, výška 4,5 m), který leží na jižním svahu výšiny „U obrázku“ mezi rybníky Medenice a Svobodný. Má délku 10,5 m, hloubku až 4 m, přičemž vstupní výška je 1,5 m.

Maršovinská pahorkatina, ač rozlohou malá, si v každém případě výskytem hojných forem zvětrávání zdejšího granitu zaslouží pozornost a měla by být, podobně jako na rakouské straně „Naturpark Blockheide“, více propagována.

Autor pracuje na katedře biologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Č. Budějovicích